

Introducere

În România, nu există în prezent o lege specială privind minorii și nici nu există judecători specializați sau tribunale pentru minori sau tineri. În ciuda menționării acestei premise în legea românească, nu există judecători autorizați și calificați pentru acest lucru. În practică, de multe ori, cazurile se judecă cu public, chiar și cele care implică minori, deși acest lucru contravine cerințelor naționale și internaționale. În instanță nu are loc un dialog între judecător și minorul judecat. Chiar și în acele rare situații în care se respectă caracterul nepublic al judecării cauzelor cu minorii, procedura care se aplică nu diferă foarte mult.

Sistemul de justiție penală român nu face diferența în mod suficient între adulți, tineri și minori. Din păcate, în mod implicit, nici o lege nu recunoaște că un tânăr are o capacitate diminuată de responsabilitate sau o nevoie de protecție socială. Copiii sub 14 ani nu răspund penal conform legii în vigoare. Cei între 14 și 16 ani răspund penal dacă se poate dovedi că aveau discernământ când au comis infracțiunea. Cei care au peste 16 ani sunt considerați, în totalitate, răspunzători pentru faptele lor.

În Codul de Procedură Penală există prevederi care permit să se ia față de tinerii care comit infracțiuni, măsura „arestului preventiv” pe durata cercetărilor până la stabilirea sentinței dacă se consideră că tânărul respectiv reprezintă un pericol pentru ordinea publică și dacă pedeapsa ce o presupune fapta comisă depășește 2 ani. Nu sunt tribunale specializate pentru tineri, iar când aceștia apar în fața unui magistrat, deseori apar alături de infractori adulți sau de alți deținuți.

Sunt limitate opțiunile de stabilire a sentinței pentru un tânăr din cadrul sistemului penal. În toate cazurile, tinerilor li se solicită să treacă prin tot procesul penal și prin judecată. Nu există posibilitatea diversiunii nejuridice, tratamentului intermediar și a programelor de mediere. Posibilitățile disponibile magistraților se limitează la:

- * Măsuri educative - acestea constau din: avertisment, libertate supravegheată, instituționalizarea într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ (astfel de institute nu există în prezent în țară);
- * Amendă;
- * Sentință cu suspendare sau cu ispășirea pedepsei în penitenciar.
- * Opțiunile necustodiale, spre deosebire de sentințele cu suspendare, sunt foarte rar folosite.

În particular, utilizarea centrelor de reeducare este problematică în condițiile actuale. Deseori, tinerii sunt trimiși în aceste centre pentru perioade de timp nedeterminate. Este adevărat că există posibilitatea ca după un an petrecut într-un astfel de centru, funcție de comportamentul minorului sau al tânărului și la propunerea unei comisii specializate din cadrul centrului să se poată cere instanței aplicarea măsurii de întrerupere a măsurii educative, dar este o măsură care nu poate fi aplicată în mod consecvent și care depinde de o serie de factori aleatori, greu de cuantificat (comportament îmbunătățit, dovezi de îndreptare, etc.).

În fapt, minorii și tinerii care sunt trimiși în centrele de reeducare ispășesc o pedeapsă adesea disproporționată față de infracțiunea comisă. Cu cât perioada ce o au de executat în centru este mai lungă cu atât scad și șansele lor de reintegrare și reabilitare școlară și în societate. Lipsa opțiunilor reale, cuplată cu mentalitatea punitivă a funcționarilor de stat și publici, asigură folosirea unei viziuni pe termen scurt și interesele superioare ale copilului nu sunt considerate în mod adecvat.

Proiectul „Reforma justiției juvenile din România” este finanțat de către Ambasada Regatului Țărilor de Jos în cadrul programului MATRA, Small Embassy Projects Matra/KAP.

Proiectul promovează justiția juvenilă în România prin:

- Elaborarea și dezvoltarea unui program pentru un centru model de justiție pentru minori și tineri
- Creșterea gradului de conștientizare a problemelor justiției juvenile în cadrul opiniei publice și promovarea reformei legislative și programelor de justiție juvenilă în România;
- Dezvoltarea capacității ONG locale implicate în justiția juvenilă de a lucra împreună cu guvernul.

Pe baza cercetării și analizei practicilor pozitive de lucru cu delincvenții minori din România și din alte părți ale lumii, am încercat să dezvoltăm un cadru pentru un program model.

Proiectul a debutat prin formarea unui grup de lucru în care au fost cooptați diferiți specialiști, atât practicieni cât și reprezentanți ai unor ONG-uri cu experiență în derularea unor proiecte cu minori în conflict cu legea.

Sarcinile principale ale grupului de lucru au fost:

- Colectarea informațiilor necesare derulării proiectului și analiza acestora;
- Alegerea modalităților de lucru celor mai adecvate;
- Vizitarea centrelor de reeducare (CR Găiești, CR Tichilești și a Penitenciarului Craiova pentru tineri);
- Conceperea și dezvoltarea programului necesar a servi drept model de justiție pentru minori în România;
- Identificarea persoanelor cu rol determinant și a segmentelor de public prin a căror angajare să poată fi inițiat un proces de consultare la scară națională;
- Crearea și distribuirea materialelor aferente proiectului.

Activitatea grupului de lucru a început cu studierea legislațiilor naționale și internaționale din domeniu justiției pentru minori și tineri, a convențiilor și standardelor internaționale ce reglementează acest domeniu (Convențiile ONU și Europene referitoare la drepturile copilului, standardele și normele internaționale referitoare la justiția juvenilă, etc.).

S-a inițiat o colaborare eficientă cu personalul Centrului de reeducare Găiești, care ne-a susținut în toate activitățile pe care le-am desfășurat. Deși pe parcursul derulării proiectului, grupul de lucru a vizitat atât CR Tichilești cât și penitenciarul de tineri Craiova, locul de desfășurare al proiectului de față l-a constituit CR Găiești, ținându-se cont de faptul că proiectul se adresa unui singur centru de reeducare, urmând ca toate aspectele legate de evaluare, decizie și practică sentențială, precum și recomandările rezultate să se constituie ca o regulă generală viitoare aplicabilă în toate CR-urile existente.

În urma discuțiilor purtate cu personalul de specialitate din CR Găești, s-a hotărât să se lucreze cu un grup țintă de minori cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani, iar modalitatea de lucru să conștea în aplicarea unui chestionar în vederea identificării nevoilor reale de orientare și formare profesională a acestora.

Populația vizată de studiu e reprezentată de minorii și tinerii delincvenți care au primit măsura educativă a internării într-un centru de reeducare (Găești și Tichilești) cât și de minorii și tinerii care au încălcat legea și au fost condamnați la pedeapsa cu închisoarea (Penitenciarul Craiova). Principala modalitate de colectare a datelor a fost chestionarul care a fost aplicat unui număr de 135 de subiecți din cele trei instituții mai sus menționate, în perioada martie-septembrie 2002.

Scopul studiului este atât de a evalua situația actuală în ceea ce privește posibilitățile de formare profesională a minorilor aflați în centrele de reeducare și penitenciarele din România, cât și de a identifica nevoile reale de pregătire profesională a acestora. În planul-cadru de pregătire profesională a minorilor și tinerilor din centrele de reeducare și penitenciarele din România sunt cuprinse meserii considerate ca având căutare, calificarea profesională făcându-se în funcție de acest criteriu și mai puțin se iau în considerare opțiunile și abilitățile personale.

Cercetarea de față își propune, printre altele, să ofere administrației penitenciarelor o sursă de informare cu privire la corelația care există între cursurile de calificare profesională care sunt, în prezent, oferite și cele dorite de minori și tineri.

În analiza și interpretarea datelor a fost utilizat programul statistic SPSS.

Justificarea temei

Tendințele de creștere a fenomenului de delincvență juvenilă în diverse țări, între care și România, reprezintă un aspect acut și problematic ale cărui efecte nu pot fi ignorate nici de juriști, sociologi sau psihologi, nici de factorii cu funcții de răspundere în domeniul aplicării legilor și al sancționării și resocializării minorilor delincvenți. Pentru acest motiv eforturile diferiților teoreticieni și practicieni urmăresc atât identificarea cauzelor și condițiilor care generează delincvența juvenilă în contexte și medii socioculturale diverse, cât și elaborarea unor programe de prevenire socială și penală și de tratament al minorilor care au comis fapte penale având în vedere că aplicarea măsurii închisorii și implicit a privării totale de libertate a minorilor delincvenți este considerată ca fiind ultima soluție și aplicată doar pentru delikte deosebit de grave.

Dincolo de cauzalitatea delincvenței juvenile și de intensitatea ei sporită, influențată de o serie de factori și condiții ce țin de perioada de tranziție scăderea solidarității sociale și diminuarea controlului comunitar, accentuarea fenomenului de sărăcie, disoluția unor instituții cu rol de socializare, creșterea numărului de familii și copii defavorizați se poate afirma că evoluția delincvenței juvenile a fost influențată într-o oarecare măsură, de sistemul de sancțiuni prevăzut pentru minorii care săvârșesc fapte penale.

Sistemul penal românesc nu face distincții între tratamentul infractorilor adulți și al celor minori. Nu există legislație separată pentru infractorii minori. Alternativele la detenție sunt rareori folosite, iar instituțiile de detenție sunt adesea situate la mari distanțe de familiile și domiciliile minorilor. Sistemul penal sancționează în general minorii delincvenți prin internarea lor într-o instituție de profil (centru de reeducare sau penitenciar).

Pe lângă funcția custodială, instituțiile penale au și rolul de a resocializa și reda societății pe cei care, la un moment dat, au încălcat legea penală. Atitudinea punitivă a oficialităților, vulnerabilitatea minorilor în instituțiile pentru adulți și lipsa conștientizării de către publicul larg și a interesului pentru aceste probleme face dificilă dezvoltarea altor opțiuni.

Ținând cont de situația prezentată mai sus, intenționăm să sprijinim dezvoltarea unei baze conceptuale și legale pentru reforma justiției juvenile, care să facă posibile o mai mare eficiență și mai multă justețe în administrarea infraționalității minorilor. De promovarea măsurilor educative vor beneficia și minorii printr-o mai ușoară reintegrare socială.

Deși proiectul se adresa în primul rând unui singur centru de reeducare, aspecte legate de evaluare, decizie și practica sentențială vor fi, de asemenea, incluse astfel încât rezultatele să aibă o mai largă aplicabilitate și să faciliteze reforma Codului Penal și a Codului de Procedură Penală. Aceasta ar trebui să includă separarea minorilor în cadrul unei secțiuni a sistemului de justiție care să se concentreze asupra nevoilor și responsabilităților speciale ale infractorilor din această categorie de vârstă.

Direcția Generală a Penitenciarelor are în responsabilitate minori și tineri cu situații juridice distincte: cei internați pentru executarea unei măsuri educative și cei condamnați la pedeapsa cu închisoarea. În acest sens, există trei centre de reeducare, la Găești, Tichilești și Tîrgu-Ocna, un Penitenciar pentru minori și tineri la Craiova și secții separate pentru minori la celelalte penitenciare.

Metodologie

1. Cadru general

Asa cum am arătat anterior, cercetarea de față a pornit de la necesitatea de a identifica nevoile reale de pregătire profesională a minorilor aflați în centrele de reeducare și penitenciarele din România. În aceste condiții, o abordare pertinentă și care să asigure atingerea obiectivului stabilit într-o măsură cât mai mare este cea a utilizării unui chestionar.

Chestionarul este alcătuit din 47 de întrebări a fost structurat astfel încât să identifice date privind:

- nivelul de educație școlară al subiecților;
- perioada petrecută în centrul de reeducare/penitenciar până în momentul aplicării chestionarului;
- participarea la cursurile de calificare profesională ;
- identificarea motivelor care au stat la baza alegerii cursului de calificare profesională ;
- aprecieri față de profesia pentru care sunt instruiți, față de curs și maniera de predare a acestuia ;
- părerea subiecților privind calitatea procesului educațional desfășurat în centru/penitenciar;
- posibilitatea practicării după liberare a profesiei pentru care au fost calificați în centru/penitenciar ;
- interesul privind alte cursuri de calificare profesională existente/inexistente în centru/penitenciar ;
- opțiunea subiecților pentru profesiile căutate pe piața forței de muncă ;
- relațiile interpersonale și impactul lor asupra alegerii cursului de calificare profesională ;
- aprecierea condițiilor de viață în cadrul instituției ;
- accesul la serviciile de sănătate asigurate în cadrul centrului/penitenciarului ;
- modalitățile de gestionare a timpului liber și sugestiile subiecților privind diversificarea acestora ;
- relațiile familiale și existența rețelei de suport în cadrul comunității ONG, biserica, vecini, servicii ale autorităților locale, etc.

Ultima parte a chestionarului vizează date generale cu privire la subiecții respondenți: sex, vârstă, structura familială, mediul de proveniență, pregătirea educațională și statutul ocupațional al părinților.

Ultima parte a chestionarului vizează date generale cu privire la subiecții respondenți: sex, vârstă, structura familială, mediul de proveniență, pregătirea educațională și statutul ocupațional al părinților.

1. Lotul interviuat

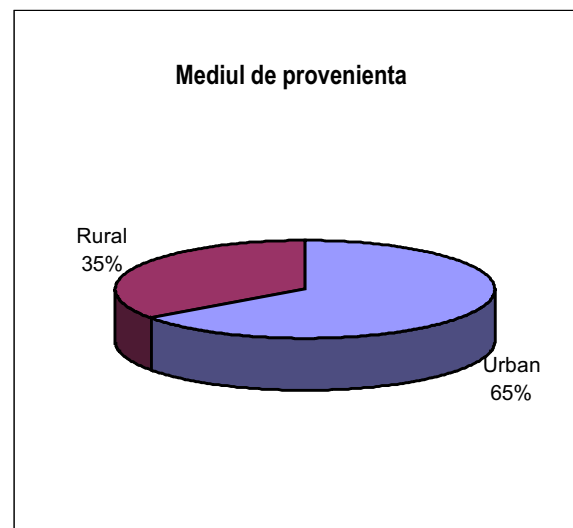
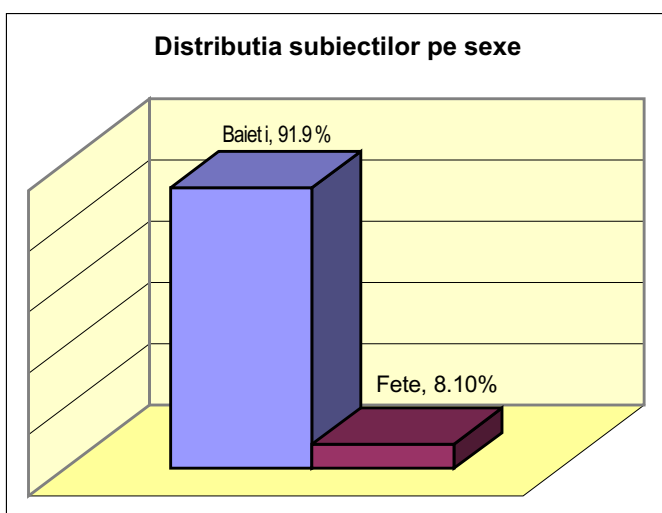
Cercetarea s-a realizat asupra unui lot de 135 de persoane interviuate, acest număr reprezentând aproximativ 10% din populația de minori și tineri aflați în centrele de reeducare și penitenciarele din România. În lotul studiului au fost incluși 45,5% dintre minorii internați la Găești, 53,3% din populația aflată în centrul de la Tichilești și 15% dintre cei care ispășesc pedeapsa cu închisoarea la Penitenciarul pentru Minori și Tineri de la Craiova.

2. Colectarea datelor

Principala modalitate de culegere a informațiilor a fost chestionarul care a fost aplicat unui lot de 135 de de subiecți. Chestionarele au fost aplicate în două centre de reeducare Găești și Tichilești și în Penitenciarul pentru minori și tineri de la Craiova, instituții destinate strict minorilor și tinerilor delincvenți.

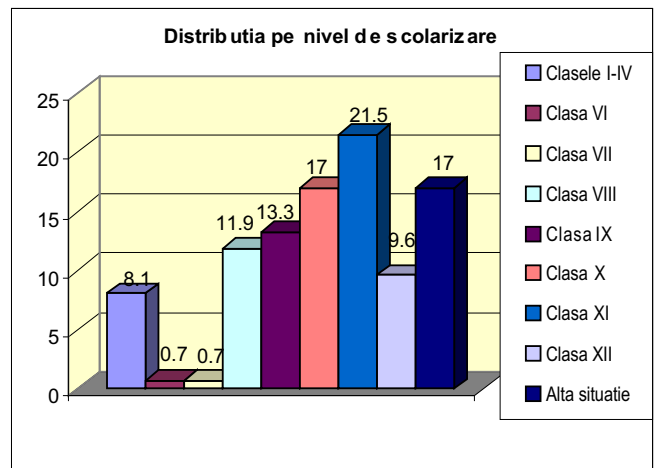
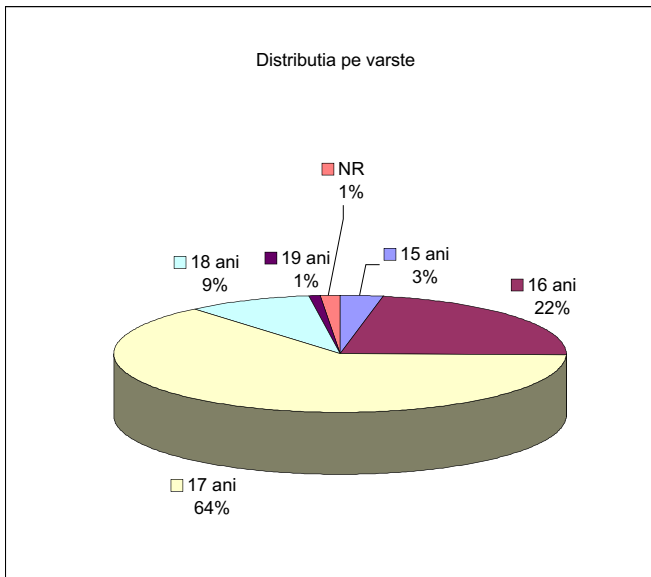
3. Analiza și interpretarea datelor obținute

Ceea ce a scos în evidență cercetarea sociologică întreprinsă de Reforma Penală Internațională, este că atunci când ne referim la minorii internați în centrele de reeducare sau la deținuții minori din Penitenciarul de minori și tineri Craiova, avem de a face cu un „ideal tip” de copil în ceea ce privește profilul lui psihologic, social, educațional. Cu mici excepții, este vorba de o masă omogenă de copii (băieți-91%) care provin din familii sărace în special din zonele urbane (65%).

Centrul de greutate al vârstei lotului investigat gravitează în jurul vârstei de 17 ani (63,7); aproape jumătate provin din familii dezorganizate. Astfel înainte de instituționalizarea lor în centru/penitenciar, 64.4% dintre minorii chestionați locuiau cu ambii părinți, 17.8% locuiau cu mama, în timp ce doar 3.7% locuiau cu tatăl. Totodată, 42,2% dintre subiecți provin din familii în care sunt mai mult de 3 frați (aproape 20% au peste 5 frați). Omogenitatea lotului se reflectă și în opiniile lor.

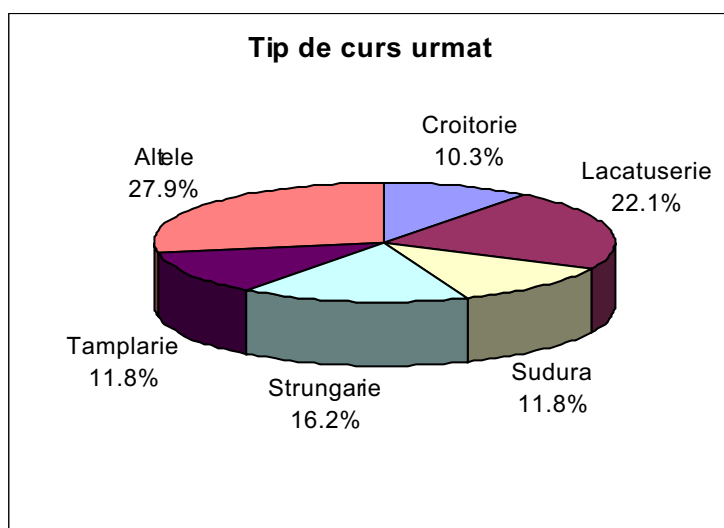
În ceea ce privește perioada petrecută în centrele de reeducare și în penitenciarul pentru minori până la momentul aplicării chestionarului, situația se prezintă după cum urmează:

Perioada petrecută	Număr subiecți	Procentaj
0-6 luni	44	32,6
7-12 luni	44	32,6
1-3 ani	39	28,9
3-5 ani	8	5,9
Total	135	100

Ținând cont că acest studiu are în vedere identificarea necesităților de pregătire profesională, a fost necesară stabilirea numărului de subiecți care frecventează în prezent cursurile de calificare profesională. Astfel, a reieșit că 50,3% din minorii chestionați urmează cursuri de calificare profesională, iar restul de 49,7% nu sunt înscriși la aceste cursuri din următoarele motive: nu au suficiente clase absolvite (13,3%) care să le permită accesul la un astfel de curs, în timp ce 3,7% dintre ei nu au putut fi înscriși datorită faptului că perioada pe care o au de petrecut în centru/penitenciar este prea scurtă pentru a le permite absolvirea unui astfel de curs.

Totodată, s-a urmărit identificarea tipurilor de cursuri de pregătire profesională care se desfășoară în prezent în instituțiile mai sus menționate. Astfel situația celor 68 de persoane care urmează cursuri de pregătire profesională se prezintă după cum se observă în graficul de mai jos:

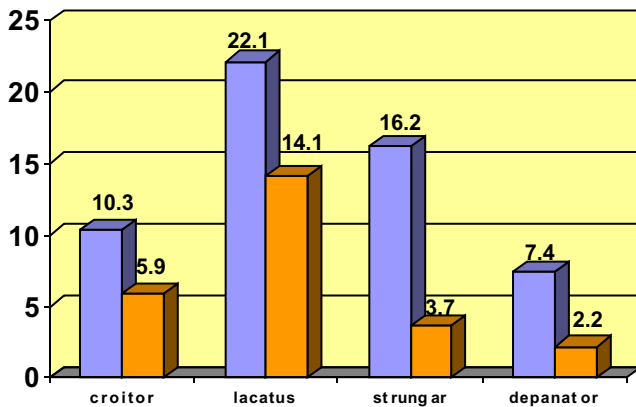

Trebuie menționat faptul că minorele chestionate aveau posibilitatea alegerii doar între două cursuri de pregătire profesională: croitorie și coafura. Din analiza datelor a reieșit că din cei 68 de subiecți intervievați, 47,1% au fost repartizați fără a li se solicita eventualele opțiuni, în timp ce 35,3% au ales tipul de curs care le-a plăcut.

Luând în considerare atât tipul de curs urmat cât și mediul de proveniență, a reieșit următorul lucru : exceptând situația celor urmează cursurile de strungar și sudor, unde distribuția se realizează în cote aproape egale între cei care provin din mediul urban respectiv rural, celelalte meserii "aparțin" celor din mediul urban: Instalator-6 din mediul urban, 0 din rural; Lăcătuș- 6/2 ; Tâmplar-5/2.

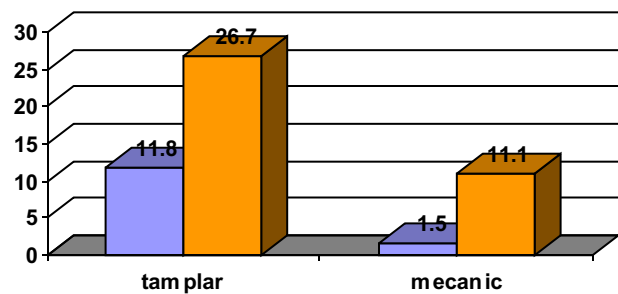
Din analiza comparativă a tipologiei cursurilor de calificare urmate de minorii internați în centrele de reeducare și de cei deținuți în penitenciarul de minori și tineri - Craiova, raportat la opțiunile exprimate de cei intervievați asupra cursurilor de calificare pe care ar dori să le urmeze, constatăm următoarele :

■ tipul de curs urmat ■ tipul de curs pe care ar dori sa-l urmeze

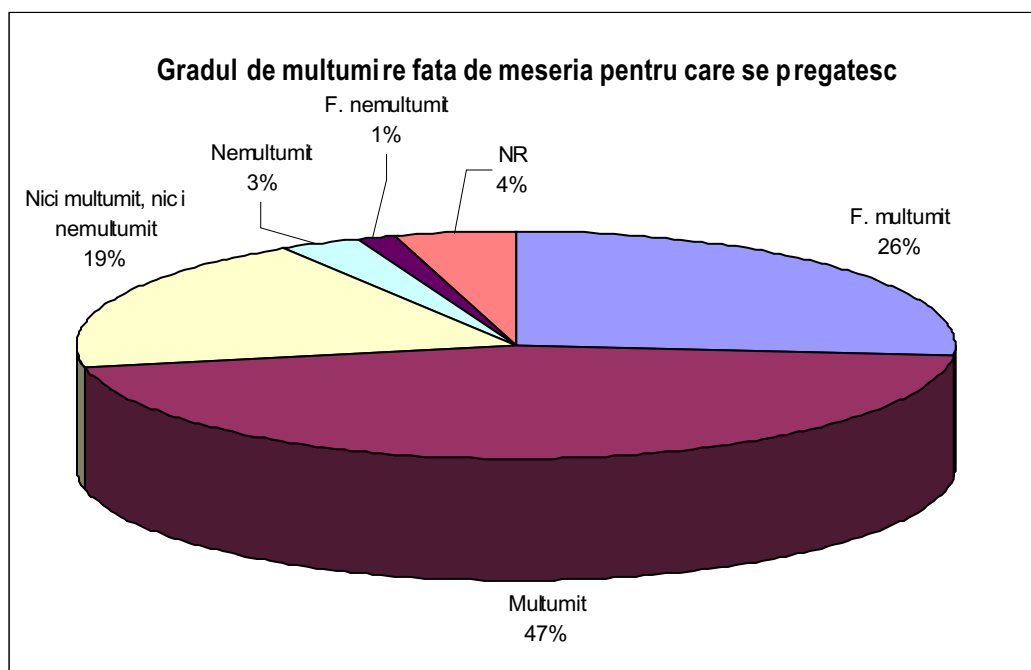
Sunt cursuri de calificare care obțin un scor ridicat al favorabilității atât în cazul itemului „tipul de curs urmat” dar și în cel referitor la „tipul de curs pe care ar fi dorit să-l urmeze”. Este vorba de cursuri de calificare în meserii precum cele de lăcătuș, tâmplar, strungar, depanator, sudor.

Pe de altă parte, există anumite cursuri pe care minorii ar dori să le urmeze dar care înregistrează scoruri mai mari decât arată proporția celor înscriși efectiv la acestea. În graficul de alături se pot observa aceste diferențe :

■ tipul de curs urmat ■ tipul de curs pe care ar dori sa-l urmeze

O primă concluzie ar fi aceea că administrația penitenciară a căutat să ofere minorilor internați sau deținuți, posibilitatea de a se califica în meserii „căutate”, dar ar trebui să aibă în vedere o analiză de felul celei întreprinse de noi, pentru a fi în măsură să coroboreze opțiunile minorilor cu planul cadru de pregătire profesională

În acest sens, vizavi de mulțumirea față de meseria pentru care s-au pregătit cât și de profesarea meseriei învățată după liberare: cei care sunt foarte mulțumiți de meseria pentru care s-au pregătit intenționează să profeseze în domeniu în proporție de 13 din 14, cei care sunt doar mulțumiți, în proporție de 21 din 25, cei care nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți ...5 din 9. Din cei 68 de subiecți care urmează cursuri de pregătire profesională, 61.2% intenționează să practice meseria învățată după eliberare în timp ce 16.4% nu sunt interesați de practicarea acesteia. Restul de 22.4% sunt indeciși.

Referitor la aprecierile subiecților față de cursul pe care-l urmează, majoritatea a apreciat cursul ca fiind bun 57,4% și foarte bun 25%.

În ceea ce privește ponderea orelor de practică în cadrul cursului, 61,8% dintre subiecți consideră că numărul de ore de practică este suficient; 22,1% consideră această pondere ca fiind mare și foarte mare, în timp ce 13,2% o apreciază ca fiind mică și foarte mică. Totodată, referindu-se la dotarea tehnică a atelierelor, 50% dintre subiecți sunt mulțumiți, 23,5% - foarte mulțumiți.

Toți cei 135 de subiecți au fost chestionați asupra importanței deținerii unei calificări profesionale la eliberarea din centru/penitenciar. Dintre aceștia, 89,6% consideră că este important să aibă o astfel de calificare, în timp ce pentru 8,1% acest lucru nu prezintă importanță. Totodată, 75,6% recunosc că deținerea unei calificări profesionale îi va ajuta în obținerea unui loc de muncă, a unui venit sigur 12,6%.

Subiecților li s-a solicitat să menționeze pentru care alt curs de pregătire profesională, dintre cele organizate în centru/penitenciar, ar opta. S-a constatat că 26.7% dintre subiecți ar alege cursul de tâmplărie, 14.1% - cursul de lăcătușerie, 11.1% - cursul de mecanica auto iar 11.1% - sudura. Ceilalți minori ar fi optat pentru cursuri precum tinichigerie, bobinaj, strungărie, croitorie, etc.

În ceea ce privește, cursurile de pregătire profesională care nu se organizează în centru/penitenciar, subiecții au optat pentru următoarele ocupații: zidar/zugrav, operator calculator, șofer, bucătar, instalator, vânzător, depanator, etc.

Subiecților li s-a cerut să menționeze ocupația care, după părerea lor, are cea mai mare căutare pe piața forței de muncă. Astfel, pentru 15,6% - ocupația de mecanic auto este cea mai căutată, în timp ce pentru 14,1% - cea de tâmplar, pentru 12,6% - cea de șofer iar pentru 11,1% zidar/zugrav. Este interesant de subliniat faptul ca 9,6% dintre subiecți consideră că profesia de medic este cea mai căutată; alți 7,4% o au în vedere pe cea de informatician iar 6,7% au ales-o pe cea de contabil. Alegerea lor este argumentată astfel: 37% consideră că aceste profesii sunt bine plătite. 23% dintre subiecți au optat pentru ocupația care le place, iar 8,1% consideră că alegerea făcută este de viitor.

După identificarea acestei opțiuni, s-a avut în vedere profesia pe care subiecții ar fi dorit să o aibă. Astfel, 19,3% au ales meseria de mecanic auto, 17% - pe cea de șofer, 16,3% - pe cea de tâmplar; iar 7,4% - pe cea de zugrav/zidar. Scorurile mari pentru anumite meserii (tâmplar, mecanic, șofer etc) se păstrează și în opțiunile celor care nu urmează un curs de calificare.

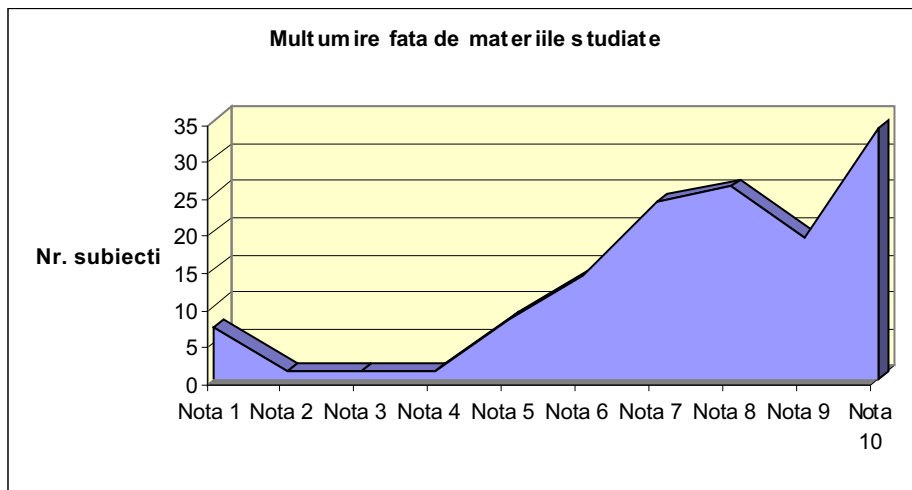
Din analiza comparativă a datelor, s-a evidențiat faptul că se mențin aceleași argumente privind alegerea unei anumite ocupații: astfel, 31,1% consideră că aceste profesii sunt bine plătite, în timp ce 47,4% au optat pentru ocupația care le place.

În majoritatea cazurilor se constată o polarizare a prietenilor, ajutorului reciproc, între minori internați/deținuți care urmează aceleași cursuri de calificare.

O altă dimensiune abordată în cadrul cercetării a vizat atitudinea minorilor și tinerilor față de cursurile de școlarizare urmate în centru/penitenciar. Astfel, s-a avut în vedere mulțumirea acestor minori atât față de materiile studiate la școala din centru/penitenciar, cât și față de profesori.

În graficul de mai jos se pot observa aprecierile făcute de minori vis-à-vis de materiile studiate, folosindu-se o scală de notare de la 1-10, unde 1 reprezintă foarte nemulțumit iar 10 foarte mulțumit.

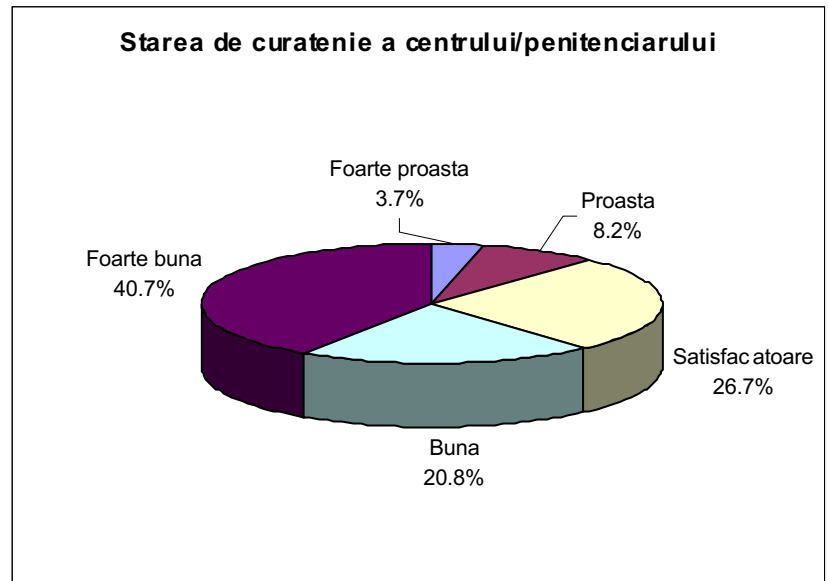

În ceea ce privește mulțumirea față de profesori, cea mai mare parte dintre subiecții intervievați s-au declarat mulțumiți (41%) și foarte mulțumiți (39,6%), în timp ce un procent de 10,4% sunt nici mulțumiți, nici nemulțumiți.

Nu s-au identificat corelații semnificative între caracteristicile factuale ale intervievaților și opiniile lor. O ușoară diferență apare în aprecierea condițiilor de viață din centrele de reeducare sau din penitenciar, în sensul în care minorii ce provin din familii dezorganizate, au părinți care nu lucrează, au mai mulți frați etc, înregistrează scoruri mai ridicate în aprecierea pozitivă a condițiilor de hrană, sănătate oferite de administrația penitenciară

În timp ce aprecierile privind condițiile de locuit sunt în principal pozitive (foarte bune 14,2%, bune 35,1%, satisfăcătoare 32,8%), cele privind hrana sunt predominant negative (satisfăcătoare 33,3%, proastă 27,4% și foarte proastă 16,3%).

În privința serviciilor de sănătate, părerile minorilor și tinerilor se distribuie după cum urmează: 41,5% s-au declarat mulțumiți de acestea, în timp ce 19,3% au fost nemulțumiți de calitatea lor, urmați 11,9% care au considerat aceste servicii ca fiind satisfăcătoare și de 14,1% - foarte nemulțumiți.

O parte a chestionarului a abordat problematica timpului liber și activităților extrașcolare desfășurate de minorii și tinerii aflați în centru/penitenciar. Astfel, la întrebarea care viza modalitatea principală de petrecere a timpului liber, 33,3% de minori au afirmat că urmăresc emisiuni TV, 24,4% practică activități sportive iar 19,2% își petrec timpul citind iar 9,6% ascultă muzică.

În ceea ce privește activitățile educative, 25,9% dintre subiecți sunt implicați în activități de divertisment (organizarea de spectacole, piese de teatru, etc.), 23,7% fac sport, iar 10,4% participă la ședințe terapeutice. Dintre toți acești minori, 43,7% au afirmat că sunt foarte mulțumiți de activitățile educative în care sunt implicați, iar 16,2% sunt mulțumiți. Cu toate acestea, 27,4% dintre subiecții intervievați doresc să se desfășoare mai multe activități sportive, 11,9% își doresc să participe la activități desfășurate în afara centrului/penitenciarului (excursii, vizite, vizionari de spectacole etc.); 11,1% vor să se organizeze mai multe activități de divertisment iar 9,6% solicită mai multe activități care să implice utilizarea calculatorului. Au fost și subiecți care și-au manifestat interesul față de activități care să vizeze domenii ca muzică, șah, desen, terapie (cognitiv-comportamentală, ocupațională, ludică, de expresie etc).

Pentru majoritatea minorilor chestionați, familia reprezintă unica speranță actuală și singurul reper pentru viitor. Astfel, 88,9% au afirmat că intenționează să se întoarcă acasă după liberare, unde vor trăi alături de familiile lor, confirmând că au relații foarte bune (53,3%) și bune (31,9%) cu acestea. Totuși, putem spune însă că miza lor pe familie este de cele mai multe ori nejustificată: 30,4% dintre ei nu-și întâlnesc niciodată familia și 10% au refuzat să răspundă la această întrebare. Probabil că mulți dintre ei sunt cei care au recunoscut că nu mai au pe absolut nimeni (doar 54,8% dintre subiecți sunt vizitați de rude).

Nu s-a constatat o prea mare încredere în sprijinul comunității, nici măcar atunci când aceasta înseamnă vecini sau prieteni. Aceasta încredere este și mai redusă atunci când e vorba de organizații neguvernamentale sau instituțiile statului.

Concluzii și recomandări

Din studiu reiese că o mare parte din tinerii intervievați au o pregătire școlară insuficientă care nu le permite accesul la cursurile de calificare profesională organizate în cadrul centrului de reeducare/penitenciarului, ceea ce îngreunează reintegrarea lor în comunitate după eliberare.

În urma analizei datelor colectate, reiese nevoia implicării de specialiști care să realizeze o evaluare atât a aptitudinilor minorilor, cât și a nivelului educațional real al acestora. Această evaluare va sta la baza orientării școlare și profesionale care se realizează în centrul de reeducare/penitenciar. În urma evaluării cunoștințelor școlare, se poate demara o intervenție educativă recuperatorie sau de susținere a minorilor și tinerilor în vederea aducerii la un nivel corespunzător cerut de nivelul clasei școlare și de curriculum-ul școlar.

În ceea ce privește orientarea profesională, este necesară descoperirea calităților și abilităților personale ale copiilor, interesul și motivația în alegerea unei profesii aspirațiile profesionale ale minorilor și realizarea unei concordante între acestea și cerințele de pe piața muncii.

Importanța cursurilor de pregătire profesională reiese și din faptul că o proporție semnificativă a subiecților intervievați au afirmat că vor practica, după liberare, meseria pentru care au fost calificați în centru/penitenciar. Dar, trebuie avut în vedere faptul că o parte din meseriile pentru care sunt calificați nu sunt practicate în mediul rural, ceea ce face și mai dificilă reintegrarea socio-profesională a minorilor în propria comunitate. (Nu trebuie trecut cu vederea faptul că, după eliberare, majoritatea tinerilor se reîntorc la familiile lor, care de cele mai multe ori, nu au posibilitățile financiare pentru a-i întreține.)

De aceea, evidențiem nevoia pregătirii, în special a tinerilor proveniți din mediul rural, în vederea dezvoltării deprinderilor de lucru în mediul rural: agricultura, zootehnie, administrarea fermei, piscicultura, etc.

Referindu-ne la modalitățile de petrecere a timpului liber, recomandăm alocarea unui timp mai mare pentru activităților sportive, cât și o diversificare a acestora. Același lucru se poate spune și despre activitățile de divertisment. Un interes crescut este manifestat de tineri față de utilizarea computerului, aceștia solicitând formarea profesională în acest domeniu.

În ultima perioadă, se constată o diminuare a numărului de delincvenți minori din centrele de reeducare. Acest lucru ar trebui să determine o îmbunătățire a raportului dintre personalul de specialitate (asistenți sociali, psihologi, terapeuți, psihiatru) și minori; ceea ce ar trebui, în mod implicit, se conducă la creșterea calității actului educațional și recuperator în aceste instituții.

Rezultatele procesului de elaborare și dezvoltare a modelului vor fi puse la dispoziția celor responsabili pentru elaborarea și adoptarea noului cadru legal (guvern și parlament). Programul și planurile de implementare elaborate vor fi incluse într-un acord de parteneriat semnat de părțile implicate.